

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Функціональне навчання іншомовної лексики

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студентка групи ПР-62
Грачова Дар'я Вадимівна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент
Баранова Світлана Володимирівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	7
1.1 Формування основ лексичної компетенції як мети навчання лексики в початковій школі.....	7
1.2 Психологічні особливості учнів молодшого шкільного віку та їх урахування у процесі навчання лексики.....	9
1.3 Різноманітність форм та методів у процесі навчання іншомовної лексики..	12
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО- ДОСЛІДНА РОБОТА.....	17
2.1 Відбір лексики для формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи.....	17
2.2 Система вправ для формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи.....	19
2.3 Експериментальна перевірка функціонального методу навчання іншомовної лексики в шкільній практиці: аналіз стану мовленнєво-комунікативної підготовки учнів.....	24
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30
ДОДАТКИ	35
Додаток А	35
Додаток Б.....	37

ВСТУП

Оволодіння англійською мовою, як прийомом міжкультурної комунікації, вимагає зосередженої уваги. Світова роль цієї мови в 21 столітті значно зросла. Це пов'язано, зокрема, з тим, що нею володіють більшість громадян Європейського Союзу, а для 12% вона є рідною. Сьогодні ця мова стала мовою технологій, науки, культури, бізнесу. Володіння нею розширює кругозір, дозволяє дізнатися більше про культуру та звичаї інших народів.

Проблема методики викладання іноземних мов порушувалась давно, але сьогодні, через зростаючу роль англійської мови, це питання досліджується ще глибше. Вченими було проведено багато досліджень на тему «комунікативної компетентності». Одне з найважливіших завдань, з яким стикаються учні під час вивчення англійської мови – оволодіння іноземною лексикою, оскільки це невід'ємна складова комунікативної компетентності. Формування основ лексичної компетентності учнів початкових класів має велике значення, адже саме вони мають найбільшу здатність до засвоєння великої кількості лексичних одиниць. Молодший шкільний вік – це вік становлення свідомості дитини. На думку М. М. Заброцького, в даний час відбувається перебудова відносин дитячої безпосередньої свідомості в реальність. Вчені довели, що правильно організований вплив на дитину під час навчання в початковій школі дає їй можливість швидко та легко опанувати розмовний рівень іноземної мови [9, с. 110].

Кожній віковій категорії притаманні свої методи навчання, а в залежності від психологічних особливостей кожного учня, або цілої групи, можна підібрати той, який підходить найкраще. Щодо школярів молодшого віку, з якими я власне і працювала під час проходження педагогічної практики, то одного влучного методу для їх навчання недостатньо. Також необхідно зазначити, що через такі фізіологічні властивості даного віку як гіперактивність, зацікавленість майже усім та швидке залучення до активної

діяльності, зацікавити дитину вивченням іноземної мови досить непросто, тому в педагогічній практиці має місце таке явище, як функціональне навчання іншомовної лексики.

Функціональне навчання – це цілеспрямований педагогічний процес організації активної навчально-пізнавальної діяльності з оволодіння знаннями, вміннями і навичками, формування майстерності використовувати їх у житті, розвитку самостійності мислення, спостережливості та інших пізнавальних здібностей учнів за допомогою підбору відповідних способів і методів навчання, які найбільш сумісні між собою та притаманні саме тій цільовій аудиторії, яку безпосередньо навчають, у ході цього процесу здійснюється освіта учня, формується система відповідної компетентності.

Велика кількість пострадянських, сучасних українських та іноземних дослідників, серед яких *С. Ніколаєва [8; 18], М. Леонтян [13], Н. Бориско [4], О. Єгорова [29], О. Бігич [3], R. Ellis [27], I. Nashion [36] та інші*, активно займалися дослідженнями даного питання у різних аспектах, та все ж процес формування англomовної лексичної обізнаності учнів молодшої школи на сучасному етапі досі залишається малодослідженим.

Деякі дослідники, які присвятили своє життя працям щодо викладання іноземної мови в початковій школі, порушували питання вивчення лексики поряд із дослідженнями інших проблем (наприклад, праці Н. А. Горлової, А. Ю. Дегтяр, Н. В. Добриніна, Є. І. Негневицького, М. Т. Оганесян та ін.) Аналіз різних досліджень щодо особливостей учнів початкових класів свідчить про те, що цей віковий період є найпродуктивнішим для засвоєння знань та вмінь. Проаналізувавши спеціалізовану літературу, можна зробити висновок, що початок раннього вивчення іноземної мови добре позначається на оволодінні навичок спілкування молодших школярів. Мова йде про ті навички, які були визначені сучасними вченими, як наявність у компетенції дітей певної кількості лексичних одиниць з урахуванням віку та вміння ними правильно користуватися, тобто правильно вимовляти та писати, граматично

впорядковувати, розуміти їх на слух та читати, підбирати відповідні образні вирази під час спілкування, фразеологічні звороти для досягнення відповідного комунікативного та функціонального результату, тому що лексична компетентність є однією з основ реалізації мовних, соціокультурних та соціолінгвістичних умінь школярів [14, с. 144].

Як показала практика багатьох років, початковий етап вивчення іноземної мови є надзвичайно важливим, оскільки саме в цей час закладаються психолінгвістичні основи навичок спілкування, необхідні для подальшого розвитку, навчання та врешті-решт удосконалення учня та зростання його, як самостійної особистості. Саме в цей час відбувається закладання засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також навичок аудіювання, говоріння, читання та письма у межах програмних вимог [46]. Вченими було з'ясовано, що ототожнення знань одного предмета з іншим, або зв'язок однієї теми з іншою того ж предмету навчання, демонструє результат інтелектуальної діяльності учня, іншими словами – перенесення знань та навичок між дисциплінами. Перенесення – це узагальнення вже знайомої інформації та поєднання її з новою [24, с. 16]. Порівнюючи іноземну мову з іншими начальними дисциплінами, вона найбільш влучна для даного методу перенесення, тому що досить часто форми, методи і засоби, які використовуються у вивченні іноземних мов корелюються з тими, які характерні іншим предметам. Таким чином, значущість проблеми функціонального навчання іншомовної лексики молодших школярів та досить неповні дослідження цих питань в сучасній методиці викладання іноземної мови, визначила вибір теми моєї бакалаврської роботи «Функціональне навчання іншомовної лексики».

Актуальність дослідження полягає у тому, що в результаті дослідження даної теми, критичного аналізу та порівняння з уже відомими підходами можна виокремити ефективні способи функціонального навчання у формуванні лексичної компетенції на початковому етапі навчання.

Об'єктом дослідження є процес навчання іншомовної лексики в початковій школі.

Предмет включає функціональні форми, методи та засоби формування основ лексичної компетенції дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження: розробити та науково обґрунтувати методiku формування основ функціонального навчання іншомовної лексики з урахуванням вікових та психологічних особливостей учнів молодшої школи.

Мета визначила певні **завдання** дослідження: провести теоретичний аналіз проблеми формування функціонального навчання іншомовної лексики молодших школярів; розробити систему вправ для формування основ лексичної компетенції молодших школярів; експериментально перевірити запропонований спосіб викладання; надати методичні рекомендації щодо формування основ функціонального навчання учнів початкової школи.

У ході дослідження були використані **методи:** порівняльно-зіставного аналізу, описовий метод, систематичний та зіставний методи.

Теоретична цінність роботи полягає в узагальненні та систематизації знань щодо питання функціонального навчання іншомовної лексики.

Практичне значення дослідження полягає в розробці методичних рекомендацій щодо викладання та навчання лексичного матеріалу та створенні комплексу вправ для навчання лексики в початкових класах. Результати цього дослідження можуть бути використані вчителями-практиками для організації навчального процесу з учнями молодшого шкільного віку, в теоретичних курсах і спецкурсах із англійської мови, а також при написанні курсових, дипломних робіт, або статей.

Структура дослідження: Робота складається зі вступу, двох розділів, які містять підрозділи, перший – теоретичний розділ та другий – дослідницький, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

1.1 Формування основ лексичної компетенції як мети навчання лексики в початковій школі

У вивченні іноземної мови важливу роль відіграє формування лексичної компетентності. Тому, саме в початковій школі вчитель повинен закласти міцний фундамент для подальшого її розвитку. Лексична компетенція учня – це здатність учня до когнітивної, практичної, мотиваційної, рефлексивно-поведінкової лексичної діяльності, включаючи певний запас слів у віковому періоді школяра, відповідне використання лексем, доречне використання образних висловів, ідіоматичних зворотів [13, с. 73 – 75]. Також лексичну компетенцію можна охарактеризувати, як знання й використання вокабуляра іноземної мови, який складається з лексичних та граматичних елементів. Лексичні елементи, у свою чергу, включають: стійкі вирази (мовленнєві формули, ідіоми, фразові дієслова, складені прийменники тощо) а також поодинокі слова, які мають декілька значень (полісемія).

Поняття «лексична компетентність молодшого школяра» включає в собі значно більше тверджень, ніж поняття «знання», «уміння» та «навички», оскільки концентрує у собі спрямованість особистості, гнучкість мислення, її здатність долати труднощі, передбачати мовленнєві ситуації, самостійність, цілеспрямованість а також вольові якості [28, р. 448].

Загальновідомо, що лексичний аспект є одним із найбільш неоднозначних аспектів теорії та практики вивчення іноземної мови. У зв'язку з цим, проблема формування іншомовної комунікативної компетенції учнів стає особливо актуальною у методиці викладання мови. Викладання англійської мови, як засобу спілкування, вимагає зосередженої уваги. Неможливо вивчити мову, не орієнтуючись у перекладі слів. Лексична одиниця є ядром мови. Правильне

використання лексики та багатий словниковий запас є запорукою вільного спілкування іноземною, зокрема, англійською мовою.

Загалом, всю лексику англійської мови можна класифікувати за наступними показниками:

- 1) з точки зору структурного складу;
- 2) з точки зору стилістики;
- 3) за подібністю значень;
- 4) за подібністю форми [15, с. 84].

Хід вивчення іноземної мови, безумовно, вимагає формування чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності: говоріння, читання, письма та аудіювання, але успішність засвоєння англійської мови підпорядкована не лише розвитку даних показників, а й функціональному оволодінню граматичними формами, орфографією, фонетичними нормами, правилами вимови та словниковому запасу.

Дійсно, у процесі вивчення іноземної мови, зокрема англійської, засвоєння лексики – є одним із найголовніших завдань. Американський спеціаліст із методології викладання мов П. Нейшен припускає, що знання лексичної одиниці – далеко поза межами засвоєння лише його значення, адже воно охоплює вивчення письмової форми та вимови (транскрипції), віднесеності до тієї чи іншої частини мови (іменник, дієслово, сполучник і т. д.), частоту використання (неологізми, застарілі слова, архаїзми), сполучуваність з іншими членами речення, та асоціативність (встановлення зв'язків між словами та предметами/явищами навколишнього світу) [19, с. 328].

Взагалі опанувати всю лексику в іноземній мові, не перебуваючи в англomовній країні, завдання досить важке. Тому важливим завданням учителя є моделювання реальних ситуацій комунікації на уроці іноземної мови, користуючись при цьому різними методами. Також важливим завданням є залучення школярів до культурних цінностей народу.

Отже, ефективність процесу навчання іноземної лексики в початкових класах забезпечує прагнення та готовність учнів залучитись до міжкультурного спілкування мовою, яку вони вивчають. Лексичні навички слід розглядати як найважливіший компонент змісту навчання іноземної мови, а їх формування саме і є метою навчання лексичного матеріалу.

1.2 Психологічні особливості учнів молодшого шкільного віку та їх урахування у процесі навчання лексики

Визнання на державному рівні доцільності впровадження іноземної мови в початковій школі змушує замислитись над завданнями раннього шкільного навчання англійської і можливостями їх реалізації. На початковому етапі потрібно створити такі умови, які вкрай потрібні для майбутнього навчання іноземній мові в вищій та середній школах [46].

Щодо найважливіших чинників, можна виділити такі: вікова психофізіологічна й психічна характеристика учня; добре володіння рідною мовою; відчуття новизни предмета; існування в учнів достатньо сильної мотивації, можливість вдалого розв'язання головних задач початкової школи, тобто максимальної соціалізації кожної дитини, розвитку її, як особистості, навчання та важливі поради ведення діалогу.

Також суттєвою перевагою молодших школярів в навчанні загалом є потенційно широкі можливості довготривалої пам'яті. Таким чином, спостереження показали, що за умови підвищення ігрової або пізнавальної мотивації у діапазоні даного віку, діти досить швидко запам'ятовують окрім певних слів або словосполучень, ще й мовні кліше, фрази, мікродіалоги, римівки, вірші та пісні. Це обумовлено, передусім, здібністю школярів чітко відтворювати звуки та інтонації, а також їхньою звичкою багаторазово повторювати. Саме ці риси, а також дитяча допитливість, багата уява та жага до гри сприяють ефективному опануванню основ іноземної мови, незважаючи на

те, що вони в цьому віці, як правило, нездатні зрозуміти важливість граматичних правил і структур [10, с. 28–31].

Головною умовою ефективного навчання іноземній мові у ранньому шкільному віці є врахування психофізіологічного фактору, так як головною особою навчального процесу є сама дитина. За результатом експериментальних досліджень з'ясувалося, що властива риса молодшого шкільного віку – це наявність великих резервів розвитку. Від початку вступу дитини в школу, відбувається зміна всіх її розумових процесів, вона поступово набуває якостей, які властиві дорослим. Ще невпевнений учень опановує нові види діяльності міжособистісних відносин. У даний період важливо окрім спілкування і нескладних видів роботи, звичних дітям, поступово впроваджувати і навчальну діяльність. З перших днів навчання учню потрібно концентрувати свою увагу, сприймати і засвоювати усе те, що розповідає учитель. У них у цьому віці активно формується уява та інші аспекти психічної діяльності. Процес вивчення іноземної мови, таким чином, не лише спосіб ознайомити дітей з навчальним матеріалом, але й стимулювати їх загальний інтелектуальний і психічний розвиток [21, с. 22–30].

Молодші школярі на початковому етапі вивчення англійської мови вже мають деякі сформовані мовні навички, які допомагають їм проявити себе в інтелектуальній, емоційній та соціальній сферах життя. Деякі з них вже вправно володіють словниковим запасом рідною мовою, можуть вільно ним користуватися, для них характерна багата уява та фантазія, вони розуміють відмінність між реальністю та вигадкою, вміють працювати в групі та переймати досвід від інших. Учителі початкової школи та методисти говорять, що діти цієї вікової групи можуть розуміти слова, сприймаючи інформацію як повноцінну думку, а не як кожне слово окремо. А, в свою чергу, інтонація, жести, міміка вчителя – все це допомагає їм запам'ятовувати нову лексику, а іноді і фрази. У них чудово розвинена довготривала пам'ять, тому нова інформація зберігається досить тривалий період часу. Однак важливо те, що

учні даної вікової категорії не вміють занадто довгий час зосереджуватись на одному об'єкті або діяльності, тому що дуже швидко втомлюються. Тому урок іноземної мови має бути динамічним, емоційним, насиченим такими вправами, які дають змогу урізноманітнити навчальну діяльність, допомагають зосередити увагу учнів на навчальному матеріалі [8, с. 15–16].

Так як в учнів молодшого шкільного віку є така властивість, як запам'ятовування значного обсягу нової інформації, з'являється потреба знайти ефективні та одночасно нескладні способи подачі інформації. Одним із них може бути метод асоціативних символів. Це метод про асоціативний зв'язок, що встановлюється в психічній свідомості людини.

Розробкою цієї проблеми займалася доктор педагогічних наук Л. Є. Гусак, яка зауважувала, що зазвичай у методиці використовують такий спосіб засвоєння нової лексики: вчитель озвучує іншомовне слово, а потім розкриває його значення. Але на думку науковця, такий спосіб оволодіння новою лексичною одиницею має низку недоліків: пропоновані слова ані в значеннєвому, ані в емоційному плані не є важливими для школярів. Вона наголошувала на тому, що головним у функціональному навчанні лексики є не усвідомлення значення слова, а розуміння його функції у мові, його призначення. Саме тому Л. Є. Гусак пропонує засвоювати значення слів у певній, нехай навіть уявній ситуації, щоб учні могли вільно висловлювати свої думки та почуття у знайомому форматі. Для оптимізації навчання лексики вона також пропонує використовувати символічне зображення слів і навіть словосполучень, адже це сприятиме швидкому запам'ятовуванню матеріалу. Науковець наголошує на тому, що використання різних прийомів запам'ятовування, таких як довільні і мимовільні, механічні і логічні, безпосередні і опосередковані (символи, знаки, жести, опорні сигнали), сприятимуть розвитку інтелектуальних функцій аналізу і синтезу, формуванню вміння узагальнення та вдосконаленню мислення молодших школярів [7, с. 384].

Також немаловажливим є таке явище, як "імпринтинг" – закарбовування мовного або мовленнєвого матеріалу у свідомості, за умови необхідної мотивації, стимулу. Тобто це означає широке використання різноманітних форм роботи, цікавих ігор, пісень, римівок, віршів. Важливу роль також відіграють музичний супровід, міміка, жести, рухи, звукоімітація [42, с. 128]. Значущим фактором є підбір завдання, які даватимуть змогу застосувати різні види пам'яті, спиратимуться на індивідуальні психічні особливості учнів. Мова йде про завдання типу: *listen and do, listen and move, listen and repeat, listen and draw, listen and colour, listen and label, listen and classify* [6, с. 31].

Отже, враховуючи психологічні та фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, можна досягнути гарних результатів у навчанні школярів, а також коректно налагодити навчальний процес завдяки встановленню ефективних цілей, організації та використання дійових засобів функціонального навчання відповідно до реалій навчального процесу. І так як діти того віку, який ми розглядаємо, незважаючи на свою непосидючість та активність, найбільш схильні до запам'ятовування, саме на цьому етапі потрібно закласти в них ефективні методи для вивчення лексики англійської мови, що займає чи не найважливіше місце в оволодінні мовою.

1.3 Різноманітність форм та методів у процесі навчання іншомовної лексики

Загальновідомо, що у наш динамічний час важливим аспектом суспільного розвитку є система освіти загалом та початкова освіта, як перший важливий ступінь навчання учнів, основа майбутнього навчання та світосприйняття в цілому. Особливості віку та темпераменту кожного з учнів вимагали чітких методів та форм у процесі навчання, зокрема в процесі вивчення іншомовної лексики на уроках англійської мови. Зазвичай вони орієнтовані на кількість вивченого матеріалу, а не на якість, що в майбутньому

негативно відображається на рівні знань, адже інформація, що погано засвоїлась учнями, не може бути міцною основою для засвоєння нових знань у майбутньому. А у вивченні лексики тим паче, тому що цей аспект не дозволяє прогавити жоден поданий матеріал в тій чи іншій темі заняття [46].

Надзвичайно важливо створити для дітей такі умови, щоб матеріал засвоювався невимушено і вони навчалися легко, з інтересом і бажанням, без зайвого напруження емоційно-вольових сил. У цьому полягає сутність функціонального навчання. Для того, щоб дитині було легше навчатися, слід максимально наблизити її до процесу оволодіння рідною мовою. Не можливо починати вивчення іноземної мови, якщо ще не закладені міцні основи рідної.

Наразі розвиток методики не стоїть на місці, тож існує багато форм та методів викладання іноземної мови. Але все ж найбільш дієвим вважають природний метод, тобто навчання іноземної мови відбувається за тих самих умов, що й засвоєння рідної [43, с. 176]. Підсумовуючи все вище сказане, найоптимальнішим способом початкового навчання дітей молодшого шкільного віку, є ігровий метод.

Наразі питання впровадження гри на уроках іноземної мови набуло широкого поширення, це актуальний метод як в нашій країні, так і за кордоном. Дана проблема не раз порушувалась у роботах вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема І. Беха, Н. М. Бібіка, О. М. Міщика, В. Редько, Т. М. Шкваріна та інших. Загальною думкою цих авторів є те, що: саме «школа» повинна підготувати своїх учнів до комунікації на іноземній мові в реальних життєвих ситуаціях. Тому існує потреба в широкому використанні інтерактивних форм навчання та ігрових методів, схожих на умови реального спілкування [1; 2; 16; 21; 43].

Також про цінність лексичних практичних завдань в процесі навчання англійської, у свою чергу, наголошено в дослідженнях Н. І. Гез, М. Я. Демьяненка, Л. С. Панової, Ю. І. Пассова, С. Ю. Ніколаєвої та інших. Науковці визначили основні положення та схему навчання лексичного

матеріалу, критерії його відбору, дієву тестову методику для перевірки знань та умінь школярів.

Іншим актуальним питанням для вчителя є проблема мотивування учнів до навчання та утримання їх уваги. Тобто організація подачі та розробка матеріалу таким чином, щоб він відклався у пам'яті учнів на довгий період часу і крім того, щоб навчання приносило задоволення. Ефективним вирішенням питання функціональності при навчанні лексики є знову ж таки використання гри. Говорячи про важливість навчання в ігровій формі, це звичайно актуальніше для учнів молодших класів, ніж старших, але потрібно знайти ту золоту середину, щоб можна було забезпечувати добір правильної пропорції навчання та гри, не забуваючи при цьому про те, що ігрова форма навчання має бути сумісна з конкретними навчальними завданнями [40, с. 17–18].

Гра – це активний, а в нашому випадку ще й функціональний вид діяльності, притаманний дитині. Її цікавість до ігор, старанність, з якою вона бере участь у них, дозволяють психологам та методистам вважати цю роботу досить важливим заняттям. У процесі гри учень формує свою індивідуальність, як суб'єкт діяльності. Гра, як організована в групі однолітків дія, викликає напруження емоцій і розумових зусиль учасників та передбачає прийняття ними швидкого рішення, миттєвої реакції: що сказати? Як вчинити? Пошук відповідей на ці запитання загострює розумові здібності, розвиває кмітливість. Доведено, що знання, отримані в результаті певного зусилля (розумового чи фізичного), більш стійкі та ефективні, ніж отримані в готовому вигляді примітивним способом [12, с. 11–12].

Організовуючи будь-яку навчальну гру, потрібно чітко дотримуватись певних вимог:

- 1) мета гри (які навички розвиває);
- 2) організація (місце, час, склад учасників);
- 3) врахування психолого-вікових особливостей дітей та їхніх інтересів;

- 4) забезпечення необхідними матеріалами;
- 5) можливі варіації гри.

Безпосередньо на занятті іноземної мови вчителі, звичайно, не практикують ігри розважального характеру, вони розробляють особливі види ігор – навчальні. Вони відрізняються тим, що мають чітку методичну мету. Але попри все це, в учнів та вчителів різні погляди на такого роду навчання. Для перших це сприймається як розвага, а навчальному аспекту, у свою чергу, надається другорядна роль. Для вчителя ж будь-яка навчальна гра – це насамперед передача знань і робота на результат, але головна хитрість в тому, що в жодному разі учням про це непотрібно знати. Завдання учителя – також отримувати задоволення, радіти й гратися разом з учнями, в іншому разі гра стане надокучливою вправою. Цей спосіб також є однією з передумов функціональності в навчанні [38 с. 26].

Навчальна діяльність на уроках англійської мови з учнями даного віку без застосування завдань в ігровій формі є неефективною з точки зору запам'ятовування іноземної лексики, адже заняття має бути цікавим і живим, а також сприяти набуттю нових знань і узагальненню раніше набутих [5, с. 36].

Однак далеко не кожна гра відповідає даним вимогам. Тепер постає питання про вибір відповідної гри, адже це одне з першочергових завдань вчителя англійської мови у початковій школі. Даний вибір має бути зроблений з урахуванням цілеспрямованості гри, можливості поступового її ускладнення і лексичного поповнення. Відібрані для заняття ігри відрізняються від звичайних тим, що фактор уяви, фантазія дитини, вигадані ситуації відходять немов би на задній план, а домінантними стають спостереження і увага [2, с. 351–352].

Отже, при вивченні англійської мови, і, зокрема, іноземної лексики, велику роль відіграє початковий етап, і той самий момент переходу діяльності від ігрової до навчальної є вкрай нелегким для молодших школярів. Якщо їх постійно залучувати до творчої роботи, а саме до гри, яка є важливим атрибутом пізнання світу, у них безперечно буде розвиватися самостійність і

впевненість. Гра – це така методика навчання, яка найліпше відповідає психологічним та віковим особливостям молодших школярів, а також задовольняє їх потребу в русі, спілкуванні та активній діяльності. Ігрові завдання виконують безліч позитивних функцій для майбутнього розвитку кожної особистості у процесі навчання, вони полегшують навчальний процес, допомагають засвоїти лексичний матеріал і ненав'язливо розвивають комунікативну компетенцію. Тому потрібно мотивувати дитину, зацікавлювати її, сприяти підвищенню рівня обізнаності, розвитку творчих і комунікаційних здібностей, викликати в неї позитивне ставлення до предмета, а також не забувати про грамотний підбір методів, форм, засобів, технологій та принципів функціонального навчання, які б задовольнили вимоги викладання в початковій школі.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

2.1 Відбір лексики для формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи

У процесі навчання учнів початкової школи, важливо сформулювати основні лексичні навички, необхідні для майбутнього розвитку іншомовної комунікативної компетенції в основній, старшій школі а також повсякденному житті. Під час формування лексичних навичок учитель повинен на початковому етапі серйозно віднестись до відбору лексики: вона має бути простою та максимально зрозумілою. Основним завданням є дати зрозуміти учням те, що іншомовна лексика знадобиться їм, як зараз, так і в майбутньому. Вивчаючи її на заняттях, бажано кожне нове слово чи вираз пов'язувати з певним образом. Англійську мову, так як і рідну, вивчають двома способами: прямим – безпосереднє зіставлення значення зі звучанням слова та предметом, або явищем реальної дійсності та непрямим – через певну асоціацію та домисел слів та словосполучень, що ґрунтуються на базових знаннях. Вживання нової лексики акцентовано не на заучуванні, а на розумінні їх значень після неоднократного повторення в схожих моделях протягом декількох занять. З часом учень починає розпізнавати їх ще й поза контекстом, а потім вживати у своєму мовленні (пасивна лексика перетворюється на активну) [26, с. 124]. Таким чином, даним функціональним методом дитина сприймає привітання та накази вчителя, приймає активну участь у заняттях чи іграх.

Нові слова та словосполучення можна вводити лише на основі відомих. Під час вивчення іноземної лексики, завданням педагога є допомогти дітям знайти зв'язок між уже знайомою та новою лексикою. Тому методика навчання іноземної лексики заснована на предметному способі. І через це автоматично

зникає необхідність перекладу одиниць, що прискорює процес навчання, навчає дитину «міркувати» іноземною мовою, заохочує до вільного та легкого вивчення нових слів. Крім того, завдяки цьому методу можна повторювати новий матеріал декілька разів, поступово вводячи його в особисте мовлення (використовувати у відповідях на запитання, полегшувати собі заучування віршів, пісень, переказів чи ігор), тобто навчати учнів функціонально.

Лексичні одиниці зазвичай вивчають у межах тем: я і моя сім'я, друзі (члени родини, вік кожного з них); відпочинок і дозвілля (вільний час), числа до 100 і більше; кольори; людина (частини тіла, предмети одягу, професії, опис зовнішності); природа (тварини, пори року, погодні явища); їжа (фрукти, овочі); свята і традиції (місяці, дні тижня, назви свят); школа (предмети у класній кімнаті, навчальні предмети); місце проживання, помешкання (щоденні обов'язки, дім, квартира); навколишнє середовище; подорожі (види транспорту) [22, с. 216].

Звичайно, існує велика кількість лексичних одиниць, які є основою словникового складу англійської мови. Для навчання молодших школярів підбирають обмежену кількість, яка входить в їх дійсний словниковий запас. Для початкової школи відбувається відбір найпростіших та найвживаніших слів, які входять в словниковий мінімум шкільної програми. Саме з цієї причини методика лексичного відбору посідає важливе місце в навчанні іноземних мов.

Після того, як лексичний склад відібрано, потрібно ретельно перевірити та оцінити складності оволодіння ним, адже одні слова запам'ятовуються легко та швидко входять в словниковий запас учнів, а запам'ятовування інших потребує багато зусиль та часу. Відповідно, швидкість та якість запам'ятовування і використання у мові різних слів або словосполучень відрізняються. У кожної дитини цей процес відбувається індивідуально. Отже, для того, щоб швидко засвоїти лексичний матеріал, потрібно ознайомити дітей не з теорією для механічного запам'ятовування лексики, а саме з лексичними

одинацями, які пов'язані між собою семантично, або які мають фонетичну асоціацію. Тому, навчаючи іноземній мові, перед учителем стоїть непросте завдання – використати функціональні методи навчання для більш ефективного результату, а якість його виконання залежить від навичок та вмінь, набутих ним на практиці. Саме тому під час навчального процесу, потрібно підбирати не тільки найчастіше вживану лексику, а й враховувати рівень її складності. Враховуючи дотримання вище згаданих критерій, якісний процес функціонального навчання іншомовного лексичного матеріалу забезпечений.

2.2 Система вправ для формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи

За умов традиційних методів і форм навчання, учні зазвичай пасивно отримують інформацію, як наслідок, вони не вміють охоплювати її самостійно та навіть застосовувати на практиці те, що вже знають, або раніше вивчали. Тому можна зробити висновок, що одним із найважливіших кроків підвищення ефективності освіти є метод функціонального навчання, тобто впровадження особистісно орієнтованого підходу, що поступово формує, розвиває творчі інтереси та здібності школяра, стимулює продуктивність його навчання у майбутньому. Головною задачею вчителя є заохочування до навчання ще з раннього віку, щоб надалі в учня було бажання пізнавати щось нове. Таким чином, прикладом доречної форми засвоєння знань є використання ігрових занять, а також інноваційних технологій, адже згідно зі статистикою, учень значно більше дізнається та, що немаловажливо, якісніше засвоює нову інформацію, якщо на заняттях використовуються дані методи [11, с. 43].

Нижче наведена загальноприйнята класифікація, яка тлумачить характеристику гри і відтворює її, як ефективний метод функціонального навчання на уроці англійської мови. Отже, існують такі різновиди ігор:

- 1) за функціями:

- навчальні – допомагають розвивати загально навчальні вміння та навички (наприклад такі, як запам'ятовування, увага, сприйняття різноманітної інформації) (додаток А);
- виховні – відтворюють поведінку в процесі ігрових завдань, моделюючи при цьому життєві ситуації;
- розважальні – сприяють створенню приємної атмосфери на заняттях та перетворюють урок в цікаву діяльність, при цьому не напружуючи дітей та даючи їм можливість розвивати творчі навички;
- навчально-виховні – допомагають краще вивчити іноземну мову та, звичайно, враховують аспект виховання, що є актуальним на цьому віковому етапі розвитку особистості;
- комунікативні – об'єднують учнів в один спільний колектив, допомагають встановити емоційний контакт між однолітками, сприяють формуванню навичок й умінь комунікації.

2) за психічним впливом:

- релаксаційні – знімають емоційне напруження, викликане навантаженням на нервову систему під час навчання;
- стимулюючі – заохочують до процесу мислення, запам'ятовування, відтворення дійсності;
- спрямовуючі – спонукають дитину до дій на уроці.

3) за використанням матеріалу:

- лексичні – націлені на засвоєння лексичних одиниць, безпосередньо враховуючи психічні та вікові особливості дитини (додаток А).
- фонетичні – спрямовані на оволодіння специфікою вимови звуків англійської мови та інтонацією (додаток А).
- граматичні – орієнтовані на оволодіння граматиною іноземної мови [17, с. 44–45] (додаток А).

Головною метою саме лексичних ігор є засвоєння лексики з будь-якої теми а також удосконалення орфографічних навичок правильного написання цієї лексики. Лексичні ігри разом з граматичними мають призначення будувати фундамент мови, тому що функціональне володіння лексичним і граматичним матеріалом дає можливість перейти до активного мовлення [25, с. 127]. Такі ігри створені для певних цілей, серед яких:

- познайомити учнів із новою лексикою;
- практикувати вживання лексики в обставинах, наближених до природних умов та справжніх життєвих ситуацій;
- активізувати мовленнєво-мисленнєву діяльність учнів;
- сформувати та удосконалити мовну реакцію учнів [16, с. 49].

Ігри слід впроваджувати на початковому етапі навчання, а також як після того, коли учень повністю засвоїть певний навчальний матеріал з теми, так і впродовж усього освітнього процесу. Під час ознайомлення з новим матеріалом, гра може бути корисною для вчителя, наприклад: дає змогу розв'язати два значущі взаємозалежні завдання – зацікавити учнів новою інформацією і намагатися зробити зміст теми простішим та зрозумілішим [20, с. 166]. Наприклад, демонстрація вчителем тематичних малюнків і предметів може бути корисним для скорішого запам'ятовування нової лексики, що також є незамінним елементом функціонального навчання.

Загалом, можна виокремити ряд завдань і порад, щодо засвоєння нової лексики, що сприяють покращенню сприйняття нової інформації під час вивчення іноземної мови:

1. Для кращого запам'ятовування нових слів та словосполучень, рекомендується виконати певні вправи.

Так, наприклад, вчитель може запропонувати написати речення, використовуючи нову лексику. Мова йде про звичайні речення на англійській мові, також питальні, відповіді на які потребують використання нових слів, речення з пропусками (gap-sentences), де пропуски – це нові слова. Кількість

заданих речень має залежати від віку учнів. Так, наприклад, дітям більш молодшого віку можна задати написати 10 речень. Щодо перевірки цих речень, можна запропонувати колективний варіант, тобто один учень читає, а інші намагаються знайти правильне слово. Такий варіант роботи економить час і дає можливість вихователю приділити час тим учням, які не встигають [39, с. 255].

2. Використання нових слів у діалогах.

Це можуть бути як усні діалоги на вільну тему, які слід скласти безпосередньо на занятті, так і написані у вільний від уроку час. Під діалогами першого варіанту ми маємо на увазі діалоги, тему яких вчитель повідомляє під час року, дає декілька хвилин на підготовку та учні починають розмову, а діалоги другого типу можуть бути застосовані у якості домашнього завдання, або ж самостійної роботи безпосередньо в класі.

3. Перегляд відео та прослуховування аудіоматеріалів.

Для вивчення іноземної мови також ефективно використовувати аудіо та відеоматеріали. Особливу увагу треба приділити перегляду мультфільмів на англійській мові [31, р. 157]. Для ефективної роботи з відеоматеріалами можна виділити декілька порад, які сприяють розвитку учнів:

а) мультфільм слід обирати в залежності від рівня англійської мови учнів. Даний спосіб навчання можна застосовувати для перегляду як повнометражного мультфільму (перегляд можна розділити на декілька частин), так і спеціального учбового, який підходить для глядачів з певним існуючим багажем знань відповідно до віку;

б) звичайний мультфільм краще дивитися з субтитрами. В нашому випадку – українськими;

с) до мультфільму мають бути розроблені завдання, це можуть бути: відповіді на запитання, характеристика героїв, опис сюжету і т. д. [23, с. 3–8].

Гра в асоціації наразі також вважається актуальною в початковій школі. Сутність її в тому, що вчитель заздалегідь дає завдання учням вивчити певну кількість лексичних одиниць, потім запитує із чим те чи інше слово в них

асоціюється (наприклад: dog – собака – ДОГ (порода собак), ball – м'яч – футБОЛ, волейБОЛ, баскетБОЛ, mirror – дзеркало – приМІРЯти); другим актуальним завданням є гра – «Четвертий зайвий». Сутність її в тому, щоб із певної кількості запропонованого ряду слів викрислити зайве (наприклад: pencil, book, balloon, pen); також гра – «Що зникло?». Головним завданням є вписати в слово відсутню літеру (наприклад: gre_n, bl_e, or_nge); інша гра – «Виправ учителя». Правила гри – вчитель, указуючи на частини тіла, одяг, кольори тощо, навмисне робить помилку, задачею учнів є назвати правильне слово; і врешті-решт гра – «Перевір себе». Учням пропонують тему (school, animals, clothes, weather and appearance), на яку упродовж 1,5 – 2 хв. вони повинні написати якомога більше слів. Учні по черзі зачитують слова, і якщо одне з них повторюється, то його викреслюють. Перемагає той, у кого залишиться більше слів [34, р. 79; 44].

Для того, щоб залучити до роботи абсолютно всіх учнів класу, така методика повинна практикуватись якомога частіше, адже це не тільки дозволяє вчителю більш творчо підходити до оцінювання, а ще й надихає молодших школярів насолоджуватися навчанням як в школі, так і за її межами. Отже, застосування ігор в навчанні іншомовної лексики важливо практикувати систематично, і починати рекомендовано з елементарних ігрових завдань, поступово ускладнюючи та урізноманітнюючи їх. Для того, щоб така навчальна діяльність відбувалась ефективно та забезпечувала бажані результати, необхідно все детально продумувати та забезпечувати дотримання таких вимог: зняття напруги учнів на уроці й стимулювання їх активності; перебування у відповідному легкому настрої, сумісному з дружньою атмосферою, не збиваючи при цьому заданий ритм навчальної роботи; ревізування обстановки, коли гра виходить з-під контролю і врешті-решт контролювання щоб жоден учень не залишався пасивним або байдужим. А також, навчаючи іншомовній лексиці, слід не забувати про те, що методика формування лексичних навичок повинна передбачати не окремі завдання, а систему вправ, в якій існує

взаємозв'язок, а це, в свою чергу, і є основою функціонального навчання іншомовної лексики.

2.3 Експериментальна перевірка функціонального методу навчання іншомовної лексики в шкільній практиці: аналіз стану мовленнєво-комунікативної підготовки учнів

Відомий математик XIX ст. Пафнутій Чебишев сказав: «Теорія без практики мертва і безплідна, практика без теорії безкорисна і згубна». Тому однієї лише теорії замало для повноцінного якісного формування навичок чи умінь. В будь-якій дисципліні потрібна апробація теорії, тому що без її підтвердження неможливе повноцінне впровадження результатів досліджень в життя, що і підтвердилось в результаті проходження мною педагогічної практики в дитячому гуртку іноземних мов.

Як показала педагогічна практика, вміння вчителя, а саме педагогічний і методичний таланти є не менш важливими, ніж побудова системи вправ, адже поряд з правильно розробленою послідовністю завдань, які забезпечують 40% успіху, та виконання учнями домашньої роботи – 25%, артистичність вчителя, його ерудованість та гнучкість забезпечують решта 35% успішності вивчення іноземної мови, а саме лексики. Проте, все ж визначальним фактором є правильна комбінація вправ і завдань, які підбирає професіонал [41, с. 285].

Раніше вже були описані етапи процесу формування англomовної лексичної компетенції. Я дотримуюсь правила, що урок потрібно починати з фонетичної зарядки. Практика показала, що це позитивно впливає на настрій учнів і формує приємну навчальну атмосферу. Це може бути як повторення лексики в ігровій формі та використання деяких вправ, описаних вище, так і звичайна перевірка засвоєння нової лексики, але знову ж таки, враховуючи вік дітей, виключно в ігровій формі. В процесі проходження моєї практики, кожен урок починався з певного мовленнєвого завдання (додаток Б).

Також я дотримуюсь правила, що слід навчати не лише на заняттях, а й у позакласний час. В мене була чудова нагода організувати виступ моїх вихованців на концерті, присвяченому зимовим святam, підготувати дітей, написати сценарій, та безпосередньо прийняти участь у цьому масштабному заході для батьків, педагогів та всіх бажаючих.

Метою даного заходу було заохочення дітей до виступів та відповідальної підготовки до різного роду заходів, а також узагальнення знань з теми «Winter Holidays». Обладнаннями для підготовки слугували показові виступи дітей, пісні: “O Christmas Tree”, “Jingle Bells” і “Let it Snow” та вірші англійською мовою. Підготовка почалась із ознайомлення нової теми про зимові свята, вивчення лексики, прослуховування пісень та перегляду відео з даної теми. Потім я розподілила серед дітей слова, ми вчили їх та дві пісні разом, також учні готувалися до свята вдома.

Сценарій складався з привітання учнів з глядачами на англійській мові, потім було читання віршів напам'ять, спів пісень англійською та вітання учнями всіх гостей із зимовими святами. Особисто я, педагоги творчих колективів, гості та батьки пишалися дітьми та отримали насолоду від виступу, а вихованці, у свою чергу, отримали цінний, для деяких перший у житті, досвід на великій сцені та, звичайно, вагомі знання та практику англійської мови.

З усього вище згаданого, слід відмітити, що ігрова форма проведення занять з іноземної мови якнайкраще забезпечує виховання дітей і є ключовою в моїй власній методиці функціонального вивчення мови. Це означає, що вчителю завжди необхідно урізноманітнювати форми і методи роботи з учнями, відходити від шаблонів, саме це сприятиме покращенню творчої особистості учня, дасть можливість врахувати специфіку навчального матеріалу та індивідуальних особливостей дітей. Пізнавальна діяльність учнів має колективний характер, під час якої діти можуть обмінюватися інтелектуальними цінностями, порівнювати та аналізувати різноманітні

завдання та питання. Теми повинні бути цікавими для дітей, певною мірою стосуватися їх та їхнього соціального життя.

Під час ігрової діяльності у них проявляються такі якості, як цілеспрямованість і наполегливість, тобто саме те, що знадобиться їм для подальшого навчання. Саме тому, учні непомітно для себе поступово підхоплюють процес засвоєння необхідного матеріалу. Мені, як вчителю, слід створити такі умови, при яких ігрова зацікавленість учнів поступово перейде у навчальне заняття.

Тож, виходячи з мого вже існуючого досвіду, можна привести приклади найбільш вдалих лексичних ігор (Word Games) для школярів молодшого віку для ефективного засвоєння іншомовної лексики:

1. Гра “Chainword”. Участь у цій грі мають приймати всі учні класу. Вихователь на дошці пише будь-яке не дуже складне слово. Потім кожен із учасників гри пише по черзі слова, в яких перша літера буде останньою буквою попереднього слова. Кожне зі слів діти усно перекладають на українську мову. Слова в ланцюжку не повинні повторюватися, наприклад: *boy – yard – door – red – desk – know – white* тощо [32; 37].

2. Гра “Look Sharp” надає можливість згадати та закріпити лексику з будь-якої теми. Ця гра досить швидка, майже без пауз. Ведучий передає одному із учасників будь-який предмет (наприклад лінійку або пенал і т. д.), потім називає слово певної тематики англійською. Задача учня – назвати інше слово, яке відповідає тій самій темі та швидко передати предмет іншому учаснику. Той, хто порушив правила гри, вибуває з неї і платить штраф (виконує додаткове завдання). Наприклад: *one – two – three – four – five – тощо* (числівники); *a desk – a day – a book – a lesson – a teacher – тощо* (тема “School”). Учитель може використовувати різноманітні варіанти даної гри [35].

3. Гра “Hidden words”. Ця гра дещо схожа на відому телегру «Поле чудес», вона може бути організована двома способами: слова пишуть на картках, кожна з букв у слові закрита і стає відомою лише тоді, коли учні її

відгадали, потім малюють квадратики, у які вписують відгадані учнями букви [47].

Отже, я отримала цінний досвід та безліч важливих педагогічних навичок під час проходження практики. З позитивних сторін хочеться виділити набуття нових знань та умінь, отримання практичного досвіду у вихованні та навчанні, а також в організації та проведенні масштабного заходу, такого як концерт.

Я дослідила, відібрала й розробила комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетенції учнів молодшої школи, а також впровадила теоретичний матеріал в практичне навчання. Результати показали високий рівень ефективності таких форм роботи як діалогічне мовлення, перегляд відеоматеріалів, прослуховування пісень та їх переклад на українську, колективна гра, а також комунікативна робота. Важливим фактором також є артистичність вчителя та його здатність та бажання виходити за рамки шаблонних занять.

ВИСНОВКИ

У ході мого дослідження було з'ясовано, що у ХХІ столітті вчителі мають усі необхідні ресурси, аби замість нудної теорії та багатотомних збірників із застарілими завданнями, викоростовувати методи функціонального навчання у формі креативних засобів навчання лексики, які дають можливість мотивувати та зацікавлювати учнів молодших класів. А враховуючи їх вікові та психологічні особливості а також загальні інтереси, можна зробити висновок, що використання гри – це найбільш влучний спосіб зацікавити дитину та дати їй правильний поштовх до подальшого навчання.

Головним завданням вчителя іноземної мови у початковій школі – організувати навчання таким чином, щоб створити сприятливі умови для виявлення та розвитку учнями важливих здібностей у процесі навчання лексики, а досягти цього можливо тільки якщо постійно залучати учнів до творчої діяльності, а саме – навчальної гри, яка є важливим видом пізнання світу, вона розвиває в учнів такі якості, як спостережливість, креативність, уважність і лідерство. Також такі властивості, як самодіяльність, активність і творчість дають змогу дитині соціально адаптуватися та бути готовою до нових, більш складних викликів у подальшому житті. Гра, як навчальний спосіб, найкраще підходить психологічним та віковим особливостям молодших школярів, задовольняє їх потребу в русі і спілкуванні. Ігрові прийоми виконують безліч функцій у процесі розвитку молодшого школяра, наприклад: полегшують навчальний процес, дають змогу легше засвоїти лексичний матеріал і ненав'язливо розвивають комунікативну компетенцію. Для дитини гра – це не лише веселе дозвілля, але й спосіб моделювання зовнішнього дорослого світу, адже якщо скласти з дитиною діалог, використовуючи нові лексичні одиниці, які вона нещодавно засвоїла, це безумовно закарбується в її пам'яті, і в майбутньому вона без особливих зусиль матиме змогу самостійно

комунікувати з будь-ким на англійській мові. Також важливим чинником є спланування навчального процесу, спираючись на психологічні, фізіологічні та фізичні особливості школярів цього віку, оскільки вони на цьому етапі швидко втомлюються від монотонних занять. Ефективним вирішенням цієї проблеми є саме функціональне навчання, дослідженням якого ми займалися.

Також було встановлено, що функціональне навчання іншомовної лексики є однією з найважливіших передумов оволодіння іноземною мовою, а якраз володіння лексикою – є найважливішим компонентом розуміння та використання іноземної мови в мовленнєвій діяльності. Досліджено лінгвістичні й психологічні особливості навчання лексичного матеріалу учнів молодшої школи. З'ясовано, що рівень запам'ятовування й використання нового лексичного матеріалу – прямо пропорційний знову ж таки рівню психічного розвитку учня, його віку, мотивації, зацікавленості а також тому виду діяльності, який домінує. Навіть мінімальна кількість мовленнєвих одиниць, які учні засвоюють на перших уроках, уже дозволяє їм відчувати комунікативну функцію мови, що одразу ж позитивно позначається на мотивації навчання, без чого неможливе оволодіння іноземною мовою. Сучасна методика допомагає реалізувати основне завдання – практичне застосування учнями набутих навичок у комунікативній ситуації, спираючись на власний досвід, особисту думку, попередні знання та уяву, моделюючи свою поведінку відповідно до заданої ситуації.

Я, Грачова Дар'я Вадимівна, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «Функціональне навчання іншомовної лексики» виконна з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи, я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Виховання підростаючої особистості на засадах нової методології / І. Бех // Позашкільна освіта та виховання. – 2007. – № 2. – С. 2–6.
2. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: дис... д-ра. пед. наук: 13.00.01 / Н. М. Бібік; Ін-т педагогіки АПН України. - К., 1998. - 380 л. - Бібліогр.: л. 351–380.
3. Бігич О. Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: Монографія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2004. – С. 278.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – С. 590.
5. Воробйова І. Міжпредметні зв'язки у контексті поглиблення соціокультурного компонента навчання іноземних мов// Іноземні мови в навчальних закладах. – 2008. Вип. 1(29). – С. 36.
6. Гусак Л., Впровадження методу асоціативних символів на початковому етапі вивчення іноземної мови / Л. Гусак, З. Лещенко, О. Чухнова // Рідна школа. – 2016. – № 1. – С. 31–36. Стаття.

7. Гусак Л. Є. Підготовка майбутніх учителів до асоціативного навчання іноземних мов учнів початкової школи: монографія / Л. Є. Гусак; за ред. П. М. Гусака. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 384 с.
8. Данилевська-Бабій Г.Я. Врахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання іноземної мови // Іноземні мови. – 2001. – №1. – С. 15–16.
9. Заброцький М.М. Основи вікової психології. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 110с.
10. Захарченко А.О. Особливості організації навчання англійської мови на ранньому етапі // Англійська мова у початковій школі. – 2008. – № 1 (38). – С. 28–31.
11. Кравчук Л. Побачити кожний успіх: особливості навчання лексики на початковому етапі // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – №2. С. 43 – 48.
12. Кропачова О. Домашні завдання з англійської мови. Від дитсадочка до школи / О. Кропачова // English. – 2011. – № 38. – С. 11–12.
13. Леонтьян М. А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти [Електронний ресурс] / М. А. Леонтьян // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Педагогіка. – 2012. – Т. 188. – Вип. 176. – С. 73-75. – Режим доступу: <http://pednauki.chdu.edu.ua/article/viewFile/81299/76766>. – (26.04.2020).
14. Ляховицький М. В. Методика викладання іноземної мови. / За ред. В. А. Сластенина. - К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – С. 144.
15. Миролубов А. А., Рахманов І. В., Цейтлін В. С. Загальна методика навчання іноземним мовам. - К., 2003 р. – С. 144.
16. Мицик О. М. Гра як метод навчання іншомовного спілкування учнів початкової школи / О. М. Мицик // Англійська мова та література. – 2013. – № 22/23. – С. 40–49.
17. Москалюк Л.В. Ігрові завдання для контролю лексичних знань молодших школярів на уроках англійської мови // Іноземні мови. – 2006. -№3. С. 44 – 45.

18. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови: наук.-метод. журн. / засн. Київський лінгвістичний університет і вид-во "Ленвіт"; гол. ред. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Вид-во "Ленвіт", 2010. – № 2. – С. 11–17.
19. О. Ю. Семенчик // Іноземні мови. – 2006. – № 2. – С. 22–27. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах / [Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін.]. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – С. 328.
20. Пасів Є. І. Основи комунікативної методики навчання іншомовного спілкування. - К., 2000 р. – С. 166.
21. Редько В. Молодші школярі... Які вони? Залежність ефективності навчання іноземних мов учнів початкової школи від їхніх вікових особливостей//Іноземні мови у навчальних закладах. – 2003. - №1. – С. 22–30.
22. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: [навчальний посібник] / С. В. Роман. – К.: Ленвіт, 2009. – С. 216.
23. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь / Н. К. Скляренко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3–8.
24. Смоліна С.В. Київський національний лінгвістичний університет Методика формування іншомовної лексичної компетенції // Іноземні мови. - 2010. - № 4. - С. 16–23.
25. Стом О. Ю. Навчальні ігри в початковій і середній школі / О. Ю. Стом, С. В. Рудь. – Х.: Вид. група "Основа", 2010. – С. 127.
26. Трофимчук С. К. Some ideas on developing students' creative writing skills/ С. К. Трофимчук // Іноземна мова в навчальних закладах. – 2007. - № 5-6. – С. 124.
27. Ellis, Rod. (2004). The definition and measurement of L2 explicit knowledge [Electronic resource] / Language Learning 54. P. 227–275. – Access mode:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-9922.2004.00255.x>. – (28.04.2019).

28. Jeremy Harmer. The Practice of English Language Teaching. / Jeremy Harmer. – England: Pearson Education Limited, 2007. – 448 p.
29. Yehorova, Olesia & Bila, Oleksandra. (2018). STRATEGIES OF INTRODUCING THE INDIVIDUAL LEARNING STYLE IN THE DEVELOPMENT OF THE ENGLISH LANGUAGE LEXICAL COMPETENCE OF PUPILS.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ:

30. Andrew Wright. Storytelling with children. – Oxford: University press, 2009. – 220 p.
31. Diane Phillips, Sarah Burwood, Helen Dunford. Projects with young learners. – Oxford: University press, 1999. – 157 p.
32. Flash Quizzes for English Study [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://a4esl.org/q/f/>.
33. Learning, Cambridge: Cambridge University Press, 2001. "Canadian Modern Language Review", 44(2), p. 381–382.
34. Marks, J. (2003) Puzzle Time for Starters, England: DELTA Publishing, 2004. – 79 p.
35. McKay, P., and Guse, J. Five-Minute Activities for Young Learners, Cambridge: Cambridge University Press, 2007. – 168 p.
36. Nation, I.S.P. (2001) Teaching and Learning Vocabulary in Another Language. [Electronic resource] / Cambridge: Cambridge University Press. – Access mode: <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam031/2001269892.pdf>. – (25.04.2020).
37. Wright, A., Betteridge, M. and Buckby, M. (2006) Games for Language.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

38. Близнюк О. І. Ігри у навчанні іноземних мов / О. І. Близнюк, Буданова Г. С. Літня країна дитинства / Г.С. Буданова // народна освіта. - 2001. - № 3. – С. 26.
39. Ворожейкіна О. М. 100 цікавих ідей для проведення уроку / О. М. Ворожейкіна – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – С. 255.
40. Домахіна В. Розважальні та пізнавальні ігри на уроках англійської мови в молодших та середніх класах / В. Домахіна //Англійська мова та література. – 2004. – № 32. – С. 17–18.
41. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2008. – С. 285.
42. Зробіть уроки яскравішими / упоряд. С. Тулупова, І. Берегова. - К.: Редакції загальнопед. газет, 2005. – С. 128 – (Бібліотека "Шкільного світу") (English. Бібліотека). - Альтернативна назва : Make your lessons brighter.
43. Шкваріна, Т. М. Англійська мова для наймолодших: програма, методичні рекомендації, розробки занять / Т. М. Шкваріна. – Х.: Видавнича група "Основа", 2005. – 176 с.
44. Офіційний веб-сайт Британської Ради містить ресурси для: – дітей молодшого віку [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/?utm_source=lekids&utm_medium=header-tab&utm_campaign=learnenglish-kids.
45. Розробки навчальних занять з англійської мови [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.macmillan.com>.
46. Державний стандарт початкової освіти [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/.
47. Ігри на уроках англійської мови [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://teach-engl.blogspot.com/p/blog-page_22.html.
48. Інформаційний портал для вчителів англійської мови [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http:// www.oup.com/elt](http://www.oup.com/elt).

ДОДАТКИ

Додаток А

Різновиди ігор для парктичних занять інозменої мови з дітьми молодшого шкільного віку

Навчальна гра: “Do You Know the ABC?”.

Практична мета: впевнитися у знанні учнів англійського алфавіту.

Хід гри: дошку потрібно поділити на дві частини, а клас – на дві команди. По черзі учасники кожної команди підходять до дошки та пишуть по одній літері алфавіту. Виграє та команда, яка швидше та без помилок напише всі літери.

Лексична гра: “The First Letters”.

Практична мета: перевірити знання алфавіту та вивченої лексики на попередніх заняттях.

Хід гри: учитель роздає по декілька малюнків, на яких зображені предмети, відомі учням. Далі він показує літеру, а учні називають її, показуючи малюнок з предметом, назва якого починається з цієї літери, і вимовляють це слово англійською мовою.

Лексична гра: “Who Knows the Colours Best?”.

Практична мета: закріпити лексику з теми «Кольори» та «Домашні тварини».

Хід гри: вчитель розкладає іграшки на столі – наприклад тварини різних кольорів. Далі він пропонує одному з учнів (ведучому) загадати будь-яку іграшку. Інші гравці повинні відгадати її та дізнатися що це. Спочатку – колір, запитуючи, наприклад: “Is it red?”. Потім відгадують назву іграшки, наприклад: “Is it a white rabbit?”. Якщо дитина відгадує, вона стає ведучим, і гра продовжується далі.

Фонетична гра: “Guess the Letter”.

Практична мета: сформувати навички фонематичного слуху.

Хід гри: спочатку обирають ведучого гри. Він залишає клас, а інші загадують певну літеру. Потім, коли ведучий повертається до класу, всі інші називають слова з цією літерою до тих пір, поки він не зрозуміє, яку літеру загадали. Наприклад, задумана літера “E”. Учні називають слова: see, she, exercise тощо. Коли ведучий відгадає літеру, замість нього виходить учень, що останнім назвав слово.

Граматична гра: “Spell Your Name”.

Практична мета: навчити учнів правильному написанню свого імені.

Хід гри: учням роздають картки, на яких написані їх імена англійською мовою. Гра відбувається у формі діалогу між учителем та учнем.

T: What is your name?

P: My name is Oleh.

T: Spell your name, please.

P: O-l-e-h.

Після закінчення гри кожен учень прописує своє ім'я в зошиті.

Додаток Б

Тема уроку: «Моя сім'я»

My family

Мета уроку:

- систематизувати вивчену лексику з теми “My family” та граматичні структури, практикувати вживання в мовленні певної лексики; удосконалити вміння учнів у читанні, аудіюванні й усному мовленні; удосконалювати ритміко-інтонаційні навички в говорінні та читанні; сформувати навички правильної вимови звуків;
- розвивати в учнів комунікативну активність (підтримування бесіди); удосконалити навички усного монологічного та діалогічного мовлення, також навички письма; розвивати слухову пам'ять і фонематичний слух;
- досягти в учнів позитивного ставлення до вивчення іноземної мови; розвивати активність учнів до вивчення іноземної мови, любові до членів своєї родини.

Обладнання: тематичні зображення, лексичні таблиці, картки з індивідуальними завданнями, аудіозаписи, проектор та комп'ютерна техніка.

Хід уроку

1. Початок уроку.

Greeting

Good morning children!

Nice to see you.

Get ready for the lesson.

Phonetic drills

2. Read the poem together, please. Let's count with me!

1 bell, 2 bells and now 3.

4 bells, 5 bells, 6 bells, 7,

8 bells, 9 bells, 10, 11,

12, 13, 14, 15,

Then 16 and 17.

Now we've got 18, 19,

20 bells, and they can ring!

- "My bell says that our today's lesson begins" [33, p. 157].

3. Now we will be sing a song "Are you sleeping" together and then translate it. Repeat after me:

Are you sleeping,

Are you sleeping,

Brother John,

Brother John?

Morning bells are ringing,

Morning bells are ringing,

Ding,ding,dong,

Ding,ding,dong.

- "Good, thank you. You're clever boys and girls".

Giving the information about the topic of the lesson.

4. Look at the screen, please. Today we are going to speak about family and the topic of our today's lesson is "My family".

Activization of supporting knowledge.

5. Look at the screen of the laptop and say how old these people are.

- “How old are you?”.

1) This is Bill. How old is he? (He’s 52)

2) This is Jane. How old is she? (She’s 23)

3) This is Jim. How old is he? (He’s 40)

4) This is Tom. How old is he? (He’s 27)

5) This is Ann. How old is she? (She’s 35)

6) This is Kate. How old is she? (She’s 31)

Training of the learned vocabulary.

6. Today we'll revise some words. Repeat after me, please.

1) mother

2) father

3) sister

4) brother

5) grandmother

6) grandfather

7) uncle

8) aunt

(Я перемішую картки, діти разом називають слова англійською).

- “Thank you, now I want to listen to everyone in English”. (Я запитую кожного учня, як буде перекладатися це слово на англійську мову).

Мама	Father
Тато	Brother
Брат	Grandmother
Сестра	Sister
Бабуся	Grandfather
Дідусь	Mother

7. And now answer my questions one by one, please:

- Have you got a family?

+ Yes, I have / No, I haven't

- Have you got a mother?

+ Yes, I have/ No, I haven't

- Have you got a father?

+ Yes, I have / No, I haven't

- Have you got a sister?

+ Yes, I have / No, I haven't

- Have you got a brother?

+ Yes, I have / No, I haven't

- Have you got a grandfather?

+ Yes, I have/ No, I haven't

- “Very well done! Thank you, dear children”.

Working in pairs. Making dialogue.

8. Make up a dialogue with your partner. Use this table.

- Hello,	- Hello,
- Have you got a family?	- Yes, I have.
-Is your family big?	- Yes, It is -No, it is not
-Have you got a mother/ father/sister/brother?	-Yes, I have -No, I have not
-What is her/ his name?	-Her/ His name is...
-Goodbye	-Goodbye

9. Let's sing a song, translate it and do some exercises together.

Clap you hands, clap your hands

Listen to the music and clap your hands.

Stomp your feet, stomp your feet,

Listen to the music and stomp your feet.

Turn around, turn around,
 Listen to the music and turn around.
 Jump up high, jump up high,
 Listen to the music and jump up high.
 Clap you hands, clap your hands

Listen to the music and clap your hands [30, p. 220].

- “Good, thank you. Sit down, please. Take your places. Go on our work”.

10. Let's play one interesting game.

Назва гри: “My family members”.

Хід гри: за зразком, який даний учителем, діти складають речення.
 Наприклад: “His name is Ivan. He is not my brother. He is not my grandfather. Who is he?”. Інші повинні здогадатися про кого йде мова.
 Відповідь: “He is your father” [45; 48].

Monologue.

11. Make up a story about your family, please.

My name is...

I have got a family.

My family is big/ small.

I have got a mother/ father.

My mother's name is...

My father's name is...

I have got a brother/ sister too.

My brother's name is...

My sister's name is...

I like my family very much.

Summarizing.

- “Do you like our today’s lesson?”

- “What do you like most of all?”

Homework.

Намалювати свою сім'ю. Скласти розповідь про маму на англійській мові.

Summary of the lesson.

- “Thank you for your work. Your marks for today are excellent! Good bye, children.”